ONS MARKENBOEK

Gorssel, oktober 1989
7e jaargang, no. 4

ISSN: 0169-5819

ONS MARKENBOEK
is een uitgave van de Oudheidkundige Vereniging
De Elf Marken in de gemeente Gorssel.

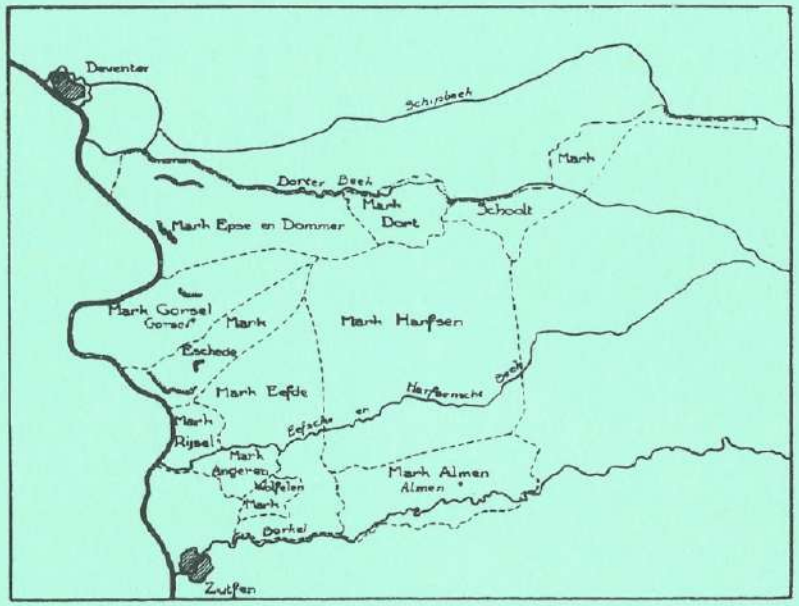

Kaartje van de vroegere marken in de gemeente Gorssel.

Deze vereniging werd opgericht op 27 september 1983, en heeft ten doel "de beoefening van de geschiedenis in het algemeen en in het bijzonder die van de gemeente Gorssel, waaronder mede wordt begrepen het grondgebied van de gehele, huidige en vroegere, burgerlijke gemeente Gorssel".

Het bestuur wordt gevormd door de leden:
Voorzitter : H.J. Jansen, Bargeweg 16, Eefde (tel. 05750-40785)
Secretaris : N. van Wijk, Hassinklaan 29, Epse (tel. 05759-1394)
Penningmeester: J. Bakker, Laakweg 6, Almen (tel. 05751-1620)

ONS MARKENBOEK

7e jaargang, no. 4, oktober 1989

INHOUD

	blz.
Mededelingen van het bestuur	2
Tentoonstelling in "Ons Huis" te Almen van 3 t/m 9 augustus 1989 door W. v.d. Kamp	3/4
Uit de prille jeugd van onze gemeente Een chronologisch overzicht door H.J. Jansen	5/9
Het hoge water van 1926 door J. ter Avest	10/12
Veldnamen in de "Gorsselsche Weerden" door H. Rol	13/14
Jeugdherinneringen aan Epse, Dortherweg en omgeving door H. Hennink	15/20
Lezers/leden reageren	21/24
Van de redactie	24
"Stappen" in onze gemeente 2	25/36

Kopij voor het januarinummer moet uiterlijk 15 november a.s. in het bezit van de redactie zijn in verband met de feestdagen.

MEDEDELINGEN VAN HET BESTUUR

Sinds enige maanden kent onze vereniging een tentoonstellingscommissie, die bestaat uit de heren Blikman, Boerstoel, v.d. Kamp, Kroeze, Verstege en Weenk. Op zeer effectieve wijze heeft zij meegewerkt aan de gehouden tentoonstelling "De Berkelzomp" in "Ons Huis" te Almen. Een groot succes. De talrijke bezoekers waren unaniem vol lof over de inbreng van "De Elf Marken".

Op zaterdag 26 augustus werd onder leiding van de voorzitter een fietstocht gereden door de marken Angeren, Rijsselt, Eefde en Wolferink. Een vijftigtal leden fietste enthousiast mee. Met veel interesse volgden ze de geschiedenis van de diverse historisch belangrijke gebouwen. Ook nu weer bleek hoe waardevol de kennis van deze geschiedenis van onze voorzitter is. Voor herhaling vatbaar!

Verder delen we u mee dat dinsdag 7 november 1989 de heer B.J. Welmers in 't Jolink te Eefde met ons een "wandeling" door onze gemeente zal maken. Aan de hand van dia's zal hij ons laten zien hoe het een en ander vroeger was en hoe het is geworden. Deze avond begint om 8 uur.

Op dinsdag 23 januari 1990 zullen de heren Jansen en van Wijk een avond verzorgen in "De Pessink" te Epse. In een volgend nummer van "Ons Markenboek" volgen nadere mededelingen.

TENTOONSTELLING IN "ONS HUIS" TE ALMEN VAN 3 t/m 9 AUGUSTUS 1989

W. v.d. Kamp

Zoals reeds in ons vorige Markenboek is aangekondigd heeft onze vereniging in nauwe samenwerking met de Stichting Berkelzomp te Lochem een tentoonstelling georganiseerd in Almen.

Niet alleen de (nagebouwde) zomp stond hierbij centraal, maar juist ook het gehele riviertje de Berkel.

Een en ander werd buiten gemarkeerd door de op het Kerkplein liggende zomp, een eiken platbodem van ruim 12 meter lengte.

Jammer dat er in Almen niet mee gevaren kon worden, doch anderzijds fungeerde hij daar als een blikvanger voor passanten, hun erop attent makend dat aan de andere kant van de weg in gebouw Ons Huis een expositie werd gehouden.

Binnen stond de prachtige 17 meter lange kaart van de Berkel centraal. Deze kaart, getekend door Ravenschot, Heuvel en Bonnet in 1763, oogstte dan ook veel bewondering. Prachtig was te zien hoe het riviertje door het landschap meanderde, van Vreden naar Zutphen en daarbij ook de gemeente Gorssel passerend.

Verder was er veel informatie over de twee Berkelcompagniën, hetgeen wethouder Paré (die de tentoonstelling op 3 augustus onder grote belangstelling opende) er toe bracht om in overweging te nemen een derde Berkelcompagnie op te richten met als doel het in de vaart brengen van de zomp genaamd Jappe.

Overigens zij nog vermeld dat er binnen afzienbare tijd mogelijkheden zullen zijn om met die zomp inderdaad te varen. U gelieve hiervoor de mededelingen van de zijde van de stichting te volgen.

Door de Elf Marken was eveneens veel origineel materiaal ingebracht: prachtige afbeeldingen van het Huis ter Meulen (Het Hof), van de stuw bij Almen en van de Spitholter brug. De collage over het dorp Almen deed velen extra lang stilstaan, maar ook de inhoud van de vitrines over zwembad en kerk kreeg veel aandacht en waardering. Verder konden we kennis nemen van het zogenaamde veldnamenonderzoek rondom Almen. Moegeworden van deze rondgang kon worden uitgerust bij de diapresentatie, prachtige beelden van de Berkel en van de plaatsen waarlangs deze 110 km lange rivier stroomt.

De rivierheilige Johannes von Nepomuck bezag dit alles met welgevallen en had de expositie zijn zegen gegeven.

En dat bleek wel uit de enthousiaste reactie van de talrijke bezoekers. Inclusief de genodigden tijdens de opening hebben ongeveer 750 bezoekers genoten van deze tentoonstelling die volgens velen best nog wat langer had mogen duren.

Tot slot nog een dankwoord voor alle medewerkers die veel tijd en energie in het geheel hebben gestoken en verder een welgemeend Dank U wel voor diegenen die materiaal ter beschikking hebben gesteld.

Het was prachtig en wij zien er met genoegen op terug.

UIT DE PRILLE JEUGD VAN ONZE GEMEENTE
EEN CHRONOLOGISCH OVERZICHT

H.J. Jansen

1795

Toen de Fransen ons de vrijheid, gelijkheid en broederschap brachten, bleek al gauw, dat ze geen vat konden krijgen op het platteland. De steden hadden wel een gemeentebestuur. In Gelderland waren dat Nijmegen, Arnhem en Zutphen, het platteland werd hiermede niet bereikt.

1796

Van het Franse bezettingsleger van 25.000 man lag van 17-06-1796 tot en met 15-09-1796 8.000 man op de Gorsselse Heide. Daarvoor waren hier de wegtrekkende Engelse en Pruisische troepen geweest, die het nodige hadden geconsumeerd en meegenomen. De Hessische artillerie lag in april 1795 nog in Dorth, terwijl onze gemeente voedsel moest leveren aan de Fransen, die in Vorden waren ingekwartierd.

In datzelfde jaar kwam er een reglement van Organisatie van het Platteland des Kwartiers van Zutphen, omdat de begrippen ambt, kerspel en buurschap elkaar niet overal dekten. We kregen toen municipaliteiten, te weten Gorssel-Almen en de heerlijkheid Dorth.

1798

In dit jaar werd zonder vorm van inspraak of proces Dorth opgeheven. In het kwartier Zutphen werden ambtsgemeente besturen gevormd: Vorden (Vorden, Warnsveld en Gorssel). Gorssel kende de volgende leden: E. Beunk, T. Pessink en A. Lijzen, terwijl J.H. Galle uit Vorden secretaris werd. Deze personen zijn in functie gebleven tot 1803. Ze zouden een behoorlijke schadeloosstelling krijgen,

maar uitbetaling heeft nimmer plaatsgevonden.
Tijdens de eerste vergadering werden commissarissen voor huwelijkszaken benoemd en wel in:
Gorssel: E. Beunk, T. Pessink, A.J. Kronenberg (predikant), J. v.d. Mey en W. v.d. Mey als secretaris;
Almen: A. Lijzen, A. ter Meulen, D. Ebbink, G. Hazewinkel en P.N. Bloemkolk als secretaris;
Dorth: H. Holshorst, J. Preusterink en Mr. J.C. Druman als secretaris.

1806

Ook tijdens het Koninkrijk Holland bestond er voor het platteland geen goede bestuurlijke oplossing, dit in tegenstelling tot de Gelderse steden.

1810

Dit jaar betekende het einde van het Koninkrijk Holland en vond op negen juli de inlijving bij Frankrijk plaats.
Gelderland werd door de Franse bezetters verdeeld in arrondissementen, cantons en mairiën.
Gorssel behoorde tot het arrondissement Zutphen en tot het canton Warnsveld. De heerlijkheid Dorth verloor haar zelfstandigheid en werd met Oxe, Lage Wetering, Dortherhoek, Zuidloo en Loo ingedeeld bij de mairie Gorssel.
De municipaliteit, die ingesteld moest worden, bestond uit twintig leden. Zij werden benoemd voor een jaar en werden aangewezen door de prefect, die eerst landdrost genoemd werd. Van de twintig Gorsselse leden woonden er negen 's winters in Zutphen en één zelfs in Arnhem. Begrijpelijk dat het verleden zich herhaalde. Van democratie was nog geen sprake en de oude families van voorheen zaten weer op 't kussen.

Wel was er in artikel 41 de volgende bepaling opgenomen: "alle verrichtingen waarbij grondeigenaren belang konden hebben, zat een zeker getal grondeigenaren in de gemeente, buiten de Raad om kennis van zaken te nemen".
Er was dus wel in zekere zin inspraak van grondeigenaren en marken die nog in het bezit waren van vele gronden (bos en heide). Ze hielden toch nog een vinger in de pap!

1811

Op 13 maart werd J.J. de Vuller, woonachtig op de Wolzak te Eefde beëdigd als maire.
De municipaliteitsleden werden opgeroepen om op 22 mei in vergadering bijeen te komen in de Roskam te Gorssel ten einde als raadslid beëdigd te worden. Van de twintig leden waren wegens ziekte afwezig de heren E. Beunk uit Epse, A. Lijzen uit Almen en F.C. Colenbrander "Des zomers op den huize Eschede te Gorssel, des winters te Zutphen".
J.C. van der Muelen "Des zomers op den huize het Hulze onder Harfsen, des winters te Zutphen" werd uiteindelijk geen lid, omdat hij dat al was in Zutphen, waar hij bovendien als adjunct-maire was benoemd.
30 november vergaderde men op huize De Boedelhof te Eefde.

1812

Nadat Napoleon de tocht naar Rusland had ondernomen en als verslagen veldheer zich had moeten terugtrekken, volgde de rumoerige tijd van 1813-1814, die als de Kozakkenwinter de geschiedenis is ingegaan.

1813

Na het herstel van de onafhankelijkheid werden de maires gelast zich burgemeester te noemen. Naderhand werd dit gewijzigd in schout, maar van 9 augustus 1825 tot 13 juli 1830 droeg J.J. de Vuller weer de titel burgemeester. Hij overleed te Zutphen op

20 januari 1834.

1818

Dorth, dat behoorde tot de gemeente Gorssel, werd op 1 januari 1818 een zelfstandige gemeente en kreeg als schout een zekere Ernst Frederik Pannekoek, maar bij K.B. van 18 augustus 1818 werd met ingang van 17 september d.a.v. Jan Jacob de Vuller tevens benoemd tot schout van Dorth.
De gemeente Dorth werd bij K.B. van 15 juni 1831 verenigd met de gemeente Gorssel.

1825

Op 23 juli verscheen het Reglement voor plattelandsgemeenten, dat van kracht bleef tot aan de invoering van de Gemeentewet in 1851. Er waren vier of zes raadsleden die door de Staten werden benoemd op voordracht van de gemeenteraad uit een dubbele nominatie.
Het Reglement van 1825 laat het gemeentebestuur bestaan uit burgemeester, twee assesoren plus vier of zes raadsleden.
De assesoren werden door de Gouverneur benoemd uit leden van de raad. De secretaris werd benoemd door de koning op voordracht van de raad, assesoren en burgemeester; de gemeente-ontvanger werd door de staten (G.S.) op voordracht van de raad aangesteld.
Vanaf 1811 tot 1989 zijn de volgende personen burgemeester geweest in onze gemeente:

1. 1811 - 1830 J.J. de Vuller, wonende op huize De Wolzak te Eefde, evenals zijn zoon
2. 1830 - 1860 J.A. de Vuller
3. 1860 - 1872 J.A. van Hasselt
4. 1872 - 1887 Baron A.Ph.R.C. van der Borch van Verwolde, kasteel Verwolde te Laren

5. 1887 - 1911 Baron O. van Wassenaer, Hoogenkamp te Almen
6. 1911 - 1928 Baron W.H.E. van der Borch van Verwolde, 't Mastler te Eefde
7. 1928 - 1940 L.R. Wentholt, Joppelaan 76 te Gorssel
8. 1940 - 1973 J.O. Thate, Middenweg 1 te Epse
9. 1974 - heden W.J.P. van Notten, Kwekerijweg 2 te Gorssel.

Gemiddeld over het afgelopen tijdvak van 178 jaar komt dit neer op zo'n krappe twintig jaar per burgemeester, waaruit wel geconcludeerd mag worden, dat Gorssel en geliefde gemeente was ..... en is.

HET HOGE WATER VAN 1926

J. ter Avest

Bij de inzending van mijn vorig stukje over Eefde deed ik de belofte dit nog eens te vervolgen. Om het verleden aan de vergetelheid te onttrekken kan men veel vergaren door overneming van ouderen. Zo ook over het hoge water in Eefde in het jaar 1926.

Het was daar toen een natte boel. De Schoolstraat, Eendrachtstraat en Kokstraat waren allen rijkelijk voorzien van water. Overal waren planken gelegd om de huizen te bereiken.

Als ik het goed heb kwam het water van twee kanten, namelijk van de Baakse overlaat en van de Eefdese en Harfsense beek. Het water van de Baakse overlaat kwam via Wichmond, Leesten en Warnsveld en ging dan weer bij Fort de Pol in de IJssel.

Mijn vader moest toen vee afleveren bij een Zutphense slager, maar dat ging nog wel met paard en wagen. Al stond er wel zo'n 20 cm water, dat over de Deventerweg stroomde in de richting van Fort de Pol.

Dat het water van de Eefdese en Harfsense beek in Eefde nogal opstuwde kwam misschien door de Bolksbeek, maar precies is me dat niet bekend.

Ik herinner me nog dat op een nacht vee van de familie Reinders van de Damboer, een boerderij gelegen op de plaats waar nu het sluiscomplex is, verplaatst moest worden naar ons huis, Klein Havik, dat hoger lag. Onderweg werden we nog aangehouden door de veldwachter Nap, die ons vroeg "waar dat heen moest".

De Dortherdijk en Harfsense Steeg ston-

Zo stond de Eendrachtstraat te Eefde erbij.

den ook onder water en volgens de heer G. Rood, toen bewoner van het Uterdink, heeft de Wolzak (Wunderinkpark) ook onder water gestaan. Evenals het gebied van de huidige Dethmerkazerne, langs de Boedelhofdijk (nu Boedelhofweg). De treinen moesten langzaam rijden vanwege de slappe ondergrond der spoorbaan.

Voor de dichting van de Baakse overlaat, in de jaren vijftig, was de rechteroever van de IJssel, tussen Doesburg en Zutphen, onvoldoende bedijkt. De Emmerikseweg van Zutphen naar Hummelo, die tussen Zutphen en Baak op ongeveer 8.50 meter lag en tussen Baak en de Tolbrug op ongeveer 9 meter, deed wel dienst als waterkering. Maar de dijken in de gemeente Steenderen waren bij zeer hoge waterstanden niet in staat het water te keren.

Een gedeelte van de weg tussen Zutphen en Baak, namelijk tussen de oude batterij en de Boterboer was bovendien verlaagd om als overlaat te dienen. Hier was de hoogte ongeveer 7.40 meter.

Het gevolg was dat als de IJssel hoog water kreeg, het water over de weg stroomde en de gronden oostelijk van de Emmerikseweg onder water zette. Verder had men ook te maken met water van o.a. de Baakse beek, de Vierakkerlaak, de Berkel, de Eefdese en Harfsense beek, daar er gestremde lozing optrad.

VELDNAMEN IN DE "GORSSELSCHE WEERDEN"

Henk Rol

Het belangrijkste bezit van de Mark Gorssel lag langs de IJssel; zo ongeveer van waar nu de "Houtwal" is tot en met het huidige Zandgat. Al die grond was verpacht en tijdens de vergadering van 17 oktober 1803 "delibereerden" de "gewhaarden" (zeg maar: de aandeelhouders van de Mark) over een verhoging van de pachtprijzen. Daaraan danken wij de onderstaande lijst van namen van de diverse weidegebieden en -gebiedjes:

		thans in pagt doende	te stellen op
1.	Leegen Koeweert	f 66	f 81
2.	Hoogen Koeweert	75	99
3.	Grooten en Kleinen Vosgeweert	132	157
4.	De Hooijbaane	109-10	144
5.	De Benedensten Buijtenweert	73-10	81
6.	De Middelsten Buijtenweert of Ossenland	82-10	108
7.	De Kleine uijtgeraden Buijtenweerd	14	22
8.	Weijdelands Hooijland	122-5	148
9.	De Bovensten Buijtenweerd	84	103
10.	Het Peddegat	44-10	67
11.	Den Appelweert	45	54
12.	De Vulkribbe	8-10	13
13.	De Papenbelt	31-10	40
14.	De Nieuwe Papenbelt	20 laten op	20
15.	De Kleine Schollenkolk	6stellen op	21
16.	Het Willigengoor	19	25
17.	De Grooten Schollenkolk	70-10	126

18. De Nieuwen ondersten Pakkeweerd of Harkseland	37	40
19. De Bruggenweerd 11 koeweijdens	90	99
20. De Grooten Pakkeweerd 34 koeweijdens, ieder ad 8 guldens	272	te laten op 272

Op de vergadering van 11 december 1815 kwamen de pachtprijzen trouwens weer aan de orde. In de notulen van deze bijeenkomst komt dezelfde lijst van veldnamen voor, maar als nummer 21 wordt dan ook nog de "Zandweerd" vermeld.

In het gemeente-archief bevindt zich een mooie kaart van de "Gorsselsche Weerden", die in 1831 werd vervaardigd voor de verdeling van de Markegronden. (Op die verdeling hoop ik in een volgend artikel vrij uitvoerig terug te komen.) De maker van de kaart kwam niet uit Gorssel en kende de veldnamen waarschijnlijk dus niet; op de kaart komt er helaas geen enkele voor.

Wellicht geeft het veldnamen-onderzoek, dat momenteel door de heren Jansen en van Wijk wordt afgerond, enig uitsluitsel, maar ik wil er graag nù heen. Wie van de lezers van "Ons Markenboek" kan mij naar "Het Peddegat" leiden, naar "Den Appelweert" of naar één van de 19 andere gebieden in de nog steeds bij elk jaargetijde schitterende "Gorsselsche Weerden"?

JEUGDHERINNERINGEN AAN EPSE, DORTHERWEG EN OMGEVING

H. Hennink

In 1907 heeft mijn vader aan de Dortherweg een stuk grond gekocht, waarop een zomerhuisje is gebouwd (thans Dortherweg 8, "de Meerkol" , kort voor de overweg en tegenover de vroegere boerderij van Noordkamp). Tot de Tweede Wereldoorlog heb ik daar bijna al mijn vrije tijd doorgebracht. In vroegere jaren behoorde dit gebied tot Ter Hunnepe. Dit stift is echter in 1811 opgeheven, terwijl de grond bijna een eeuw later aan verschillende personen is verkocht (aan mijn vader op 21 december 1907). Aan wie heeft het dan in die tussentijd behoord? In 1907 was verkoper de landmeter Seeno van Leusen. Het is mij niet duidelijk of dit ook de echte eigenaar was of slechts een tussenpersoon: gezien zijn functie lijkt me dat laatste het meest waarschijnlijk. Volgens Houck in de Gids voor Deventer en omstreken was in 1815 A. van Leusen, die het ontwerp voor de Worp maakte, gemeenteopzichter. In mijn jeugd was J.W. van Leusen rentmeester van de Ver. Gestichten en diens zoon Herman landmeter bij het Kadaster. Allemaal dus hetzelfde soort beroep, maar niet zelf grootgrondbezitter. Notaris bij de verkoop in 1907 was P.H. van der Saag. Het gaat hier om de strook grond tussen de Dortherweg en de Oude Larenseweg, vanaf het Olthofslaantje tot het Nijhofslaantje. De zuidwestelijke driehoek (afgescheiden door de waterdijk) was al in particuliere handen: 't Kruisselt,

naar ik meen bewoond door Bijdendijk (sigarenfabriek Bijdendijk en Ten Hove in Deventer). Overigens bestond het terrein langs de Dortherweg uit heide, overgaande in bos langs de Oude Larense weg, aldaar aansluitende aan het Hassink (in de dertiger jaren aangelegd en verkaveld als het Epserbos). Op de hoek van Dortherweg en Olthofslaan een weide, later bouwland. Tot ongeveer 300 meter uit het Olthofslaantje was het terrein overigens van de Ver. Gestichten; in mijn jeugd was het heidegedeelte aangeplant met jonge dennen (Gasthuisbos). De rest (ter breedte van ongeveer 300 meter) werd door notaris v.d. Saag in stroken verkocht. Het eerste perceel van 3 ha. (dus 100 meter breed) hield hij voor zichzelf. Later was het eigendom van de familie Varossiau. Dit perceel is na de Tweede Wereldoorlog samen met het Gasthuisbos opgenomen in het Epserbos. Het tweede perceel van 3 ha. was korte tijd achtereenvolgens in eigendom van Timan en Ten Nuijl (of andersom). Dit was voor mijn tijd; ik herinner mij hier alleen Lammers (Dennenoord). Even eerder had dokter Kuipers een stuk van ongeveer ½ ha. gekocht van de halve diepte in de verwachting, dat er een dwarsweg naar de Dortherweg zou worden aangelegd. Toen dit niet gebeurde en Kuipers dus geen verbinding had met de achterweg, heeft hij in overleg met de koper van Dennenoord die het terrein tussen Kuipers (Wolverlei) en de Dortherweg had, een eigen uitweg gekregen. Vervolgens kwamen mijn vader en zijn collega Wansink, die als niet-rijke onderwijzers niet zo'n groot stuk grond konden kopen, en die samen ½ ha. dus een strook van slechts ongeveer 16 meter namen. In overleg kreeg Wansink het voorste gedeelte aan de Oude Larenseweg,

(na pensionering en vertrek naar Den Haag in eigendom eerst overgegaan aan Jeukens, wijnhandelaar in Deventer, en later aan de geograaf Schuiling). Mijn vader, die jonger was en graag een deel van de heide wilde ontginnen tot tuin, nam het achterste deel. Aanvankelijk hadden deze beide perceeltjes geen namen, maar in navolging van de omgeving zijn daar veel voorkomende dieren vernoemd, n.l. De Eekhoorn en De Meerkol. Naast ons kwam weer een groot perceel, 3 ha., De Specht, eigenaar Van Oostrom Meijes (ik weet niet of de spelling goed is; ik hoorde het altijd als Oostermeiers). Wat diens functie was weet ik niet, maar op een gegeven ogenblik vertrok hij, naar ik meen als directeur van de gasfabriek in Almelo. Hij schonk toen De Specht aan de N.H. gemeente te Deventer (waar Epse ook toe behoorde). De 4 hervormde predikanten mochten elk 3 weken per jaar op De Specht wonen; overigens was de huuropbrengst bestemd voor een predikantsweduwen- en wezenfonds. Omdat de 12 beste zomerweken al door de dominees werden bezet, zal er dunkt mij niet veel voor het fonds zijn overgebleven. Blijkbaar vonden zij 3 weken per jaar wat weinig, want onderling regelden zij het zo dat om beurten één een jaar oversloeg, zodat het geen 4 maal 3, maar 3 maal 4 weken werd. Mogelijk wilden zij ook eenmaal in de 4 jaar wel eens ergens anders heen. Voor zijn vertrek had OM ook al wat voor de kerk gedaan. Twee van de vier predikanten (Ter Haar en Werner) hadden blijkbaar zoveel gevoel voor buiten, dat achter op het terrein (vlak naast ons huisje) een koepeltje (De kleine Specht) aan hen werd aangeboden voor vrije tijd overdag, dus zonder slaapgelegenheid. Met de beide andere predikanten, Van Rhijn (orthodox) en De Boer,

hadden wij minder contact. Als mijn ouders naar de kerk gingen, was dat ook alleen maar naar Ter Haar of Werner.

Rentmeester van De Specht was aanvankelijk Oosterwijk, die later aan de Hassinklaan woonde en vroeger ook wel eens De Specht zelf huurde. Na de oorlog toen wegens de woningnood de huizen permanent bewoond moesten zijn, heeft een zoon van Oosterwijk naar ik meen een aantal jaren op De Specht gewoond. Hoe het nu is weet ik niet, maar van mijn kinderen die nog wel op de Meerkol komen, weet ik dat de Kleine Specht nog steeds door een dominee wordt gebruikt.

Naast De Specht is weer een perceel dat niet tot de Dortherweg doorloopt, n.l. Bruggenbos (nogal geaccidenteerd met bruggetjes over de dalen), aanvankelijk van de fotograaf Rutgers uit Deventer. Later, in 1968, heb ik de toenmalige eigenaar eens ontmoet, die ook Rutgers heette, maar beweerde geen familie van de fotograaf te zijn; wel toevallig anders. De rest van het terrein, scheef begrensd door de spoorlijn, is het Adelaarsnest. Van wie dit na de oorlog is, is mij niet bekend. Wel is er aan de kant van de Oude Larenseweg nog een huis bijgebouwd en staat bij de Dortherweg, zoals ik eerder reeds vermeldde, De Flierefluiter van de familie Kuipers. Aan de overkant van de spoorlijn was het bos voor de Tweede Wereldoorlog niet verkaveld en vrij toegankelijk (het bos van Pluim). Na de oorlog zijn er zomerhuisjes gekomen en men kan er nu niet meer doorwandelen. Aan het eind langs het Nijhofslaantje stonden weer zomerhuisjes; op de hoek van de Dortherweg: Ons Plekje van Lankamp. Verder is mij niet bekend. In het grote huis op de andere hoek van de Dortherweg woonde de familie Bogtstra, waarvan de

zoon, 4 jaar voor mij op de HBS, gemeenteambtenaar en later naar ik meen burgemeester van Bathmen is geworden. Nog even verder aan de Dortherweg was de tuinder Kraaijenzang, die met zijn beide zoons in Deventer op de markt stond en 's zomers vakantiegasten had. Die waren er ook bij de wegwerker Lokman aan de Olthofslaan (door u genoemd in het artikel Bezetting en bevrijding van Epse). Aan de Olthofslaan waren overigens ook zomerwoningen en wel op de hoek van de Oude Larenseweg de koepel van v.d. Wal (voor mijn tijd hoofd van de Wal-school, d.w.z. niet de Tabakswal maar naar ik meen school E of later de Singelschool in Deventer). Verder, ongeveer tegenover de huidige Bosweg: de schildersfamilie Bokhorst. Op de hoek van de Dortherweg: Het Schultink van de timmerman-aannemer Feberwee; later is tegenover Weltevreden een deel van Het Schultink afgescheiden en van een afzonderlijk huis voorzien.

Ik zou nog wel wat door kunnen gaan, maar dan kom ik buiten mijn naaste omgeving en daar zullen anderen wel meer van weten dan ik. Ik denk nog wel eens aan wandelingen die wij vroeger veel maakten en die nu over het algemeen niet meer mogelijk zijn, bijvoorbeeld het bos van Pluim en daar tegenover aan de andere zijde van de Oude Larenseweg het stuk bos van het Hassink dat door de spoorbaan van de rest is afgesloten; het Epserbos zelf, toen dat nog niet bebouwd was; het pad langs de schietbaan van Visser en het voetbalveld; de spoorsloten tot aan het station Gorssel toe. Een veel afgelegde wandeling was de spoorsloot langs Rietman (later Nengerman) naar Boterman en verder via Haverkamp (Olthof) terug naar de Dortherweg. Opvallend daarbij was de ingang van de weide

van Noordkamp aan de Dortherweg, die schuin in de richting van de Olthof liep en aan de overkant in dezelfde schuine richting een pad op het terrein van v.d. Saag. Was dit misschien een rudiment van een weg van het Klooster naar Gorssel (richting Joppe of Harfsen)?

Noot van de redaktie:

Zoals u heeft kunnen lezen heeft de heer Hennink ook enkele vragen die misschien door lezers van ons blad kunnen worden beantwoord. De redaktie stelt reakties bijzonder op prijs en zal deze zowel aan de heer Hennink doorgeven als vermelden in een volgend nummer van Ons Markenboek.

LEZERS/LEDEN REAGEREN

Naar aanleiding van het artikel van Lucie van Zeijts in Ons Markenboek van juli (7e jaargang nr. 3) werd ik bezocht door de 89 jarige heer G.H. Braakhekke, woonachtig in de Borkel te Gorssel. Hij vertelde mij dat hij gaarne wat aanvulling wilde geven op het artikel van genoemde schrijfster.

Hij vond dit artikel zeer interessant en vertelde dat hij zelf bij de NS werkzaam was geweest en wel vanaf 1921 t/m 1923. Hij kreeg ontslag wegens bezuiniging en werd op wachtgeld gesteld. Door de invoering van een nieuw remsysteem op de treinen, werd het beroep van remmer afgeschaft. Op iedere goederentrein zat vroeger op de laatste wagon een remmer. Hij zat daar in een afzonderlijk hokje dat over de hele trein uitkeek en zodra hij een stopsein kreeg draaide hij de remmen aan van de achterste wagon, zodat de wagons niet konden "oplopen". Zo kwam er heel wat personeel vrij en vandaar dat ontslag. Zo nu en dan kon hij weer tijdelijk werken, totdat hij in 1941 een vaste aanstelling kreeg en tevens de wachtpost 21 ter bewoning. Deze wachtpost lag bij de overweg aan de Flierderweg, in de volksmond: "Blookers Cacao". Hij vertelde verder dat Nijkamp niet de eerste bewoner was van de wachtpost aan de Scheuterdijk. Daarvoor was er nog een ploegbaas Bruil. Nijkamp zou eerst aan de Teenkweg hebben gewoond, een klein boerderijtje, dat nu bewoond wordt door de familie Dieperink.

De bewaakte overwegen, zo vertelde hij verder, werden meestal bediend door de echtgenote van de "spoorman". De mannen zaten meestal als lijnwerker op het baanvak tussen Deventer en Zutphen. Zo'n vrouw had een cape en een muts op van de NS. Meestal

werden er twee overwegen bediend vanuit
ééń post. Zo'n vrouw moest dus de afsluit-
bomen bedienen, maar ook de telegraaf en
waar dat nodig was ook de seinpaal. De tele-
graaf was een bel, die bij nadering van
een trein, het geluid van twee tonen had,
namelijk kling klang. De spoorlijn was tot
1908 nog enkelbaans en de rails (spoorstaven)
hadden een lengte van 7 meter, naderhand
werd dit 9 meter, 12 meter en zelfs 24 meter.
De trein die overal stopte was het "Lokaal-
tje", soms ook wel "Boemeltje" genoemd.

De naam zegt het al, deze trein was
bestemd voor lokaal verkeer. Vanaf Zutphen-
Station waren er de volgende haltes:
Nieuwstadsoverweg Zutphen, Mettrayweg/Hunge-
rink in Eefde, overweg Zutphenseweg Eefde,
station Joppe, overweg Lochemseweg Epse,
Colmschate, de Snipperling en station Deven-
ter. De halte Eefde (dus niet aan de Scheu-
terdijk) had een hokje waar men de kaartjes
kon kopen en bovendien was er een "abrize"
zoals Braakhekke het noemde. Het was een
afdakje met een schutting, zodat men bij
slecht weer wat beschutting kon zoeken. Erg
hard werd er niet gereden, wat ook niet
mogelijk was met zoveel stopplaatsen op een
klein traject.

Ook had Braakhekke het oude huis van
Evers nog gekend, doch hij meende dat Jan
Evers het huis indertijd heeft verbouwd,
want toen Biezemaat eigenaar werd was het
oude huis al lang verdwenen.

Tot zover het verhaal van de heer
G.H. Braakhekke.

Zelf zou ik nog graag even terug willen
komen op de naam Scheuter. In het dialect
is de klank van de ware naam nog te horen:
we zeggen namenlijk niet "scheuter" met een
eu, maar schäöter, met de äö van "präötjes".

De naamsverklaring die Lucie geeft, heeft
ze goed gevonden en mogelijk is het ook een
herberg geweest in het verleden. We zullen
te zijner tijd een onderzoek instellen naar
alle oude herbergen e.d. in onze gemeente.

Behalve de door Lucie aangegeven ver-
klaring is er ook nog een andere mogelijk.
De Schäöter was namelijk in de tijd van de
marken (hier was het marke Eefde) de plaats
waar de schut, schotter, schater of schaiter
woonde. Wat was nu zo'n schut? Hij was de
man die aangesteld was door de marke om
het vee te"schutten" dat losliep op een
anders grondgebied of op grondgebied van de
marke zonder daarop recht te hebben. Hij
was de voorloper van de veldwachter, die
na de Franse tijd door de gemeente werd aan-
gesteld. De schut bracht het vee op naar de
schutskooi, -stal of -hok en tegen betaling
van door de marke vastgestelde boete werd
het vee aan de eigenaar teruggegeven. Wilde
de eigenaar niet betalen, dan werd het vee
verkocht. Schut of schutte betekent dus het
recht om vee te schutten. Schutten betekent:
vangen, schotten, tegenhouden, opvangen van
vee, ook opsluiten en afsluiten door schot
of schutting. Schuilen heeft dus grote over-
eenkomst met schutten doch als ik persoon-
lijk moet kiezen voor de naam "scheuter"
dan geef ik als verklaring van "schäötter" =
schotter, = schaiter = schut of schutter.
De man dus die het vee kan schutten. Het is
een zeer oud beroep en komt voor als middel-
nederlands woord en wordt vermeld in het
Middelnederlandsch Woordenboek van J. Verdam.
Jammer is dat niet kan worden nagegaan of er
een Scheuter heeft gewoond op De Scheuter,
want van de marke Eefde zijn geen archief-
stukken bekend. In de andere marken, waar-
van wel de archiefstukken bewaard zijn ge-

bleven, zijn de benoemingen van een schutter wel bekend. In de marke Rijsselt vond ik de benoeming van de heer J.H. Leemreis op Nijhuis als scheuter op 5 april 1807.

Van de marke Epse en Dommer waren er al schutters in 1533.

Met dank aan Lucie van Zeijts die de naam van de Scheuterdijk aan de vergetelheid heeft ontrukt.

H.J. Jansen

Van de redactie

Op onze oproep in het vorige nummer om medewerking aan het tot stand komen van een uitgave over de oorlogsjaren is tot nu toe weinig reactie gekomen.

Vandaar nogmaals onze vraag naar verhalen, dagboeken, foto's of tekeningen die te maken hebben met de oorlogsjaren.

STAPPEN IN ONZE GEMEENTE 2

" DE DRIE KIEVITEN te Epse

Hoewel in Ons Markenboek, 2e jaargang, no. 4 het uitvoerige artikel van J. de Graaf "Roofmoord te Epse in 1746" is opgenomen laten we hier de versie volgen, zoals die in Archief is gepubliceerd.

"Op het uithangbord met drie vogels (kieviten)
"kwam vroeger tevens voor het kreupelrijmpje
" Deze drie kieften kunnen U niet vermaken
" Kom binnen en proef de drank, die zal U
" beter smaken.
"Deze herberg behoorde oudtijds en wel tot
"1760 tot de bezittingen van het kasteel Dorth.
"Daarna waren achtereenvolgens eigenaar Derk-
"Albert - en Teunis Kievit, tot zij, in 1802
"kwam te behooren onder het landgoed Joppe.
"In 1746 werd zij bewoond door de echtelieden
"Hendrik Jan van Hummel en Hendrina Derks
"met den 82-jarigen vader Gerrit Derks plus
"twee kinderen. In den laten avond van Zondag
"13 November van juistgenoemd jaar werd de
"herbergier vermoord door den zwerver en
"dronkaard Jan Jacob Kissel, afkomstig uit
"Hessen-Kassel en achtereenvolgens gedeser-
"teerd uit Pruisischen-, Munsterschen- en
"Hollandschen dienst. Bovendien verwondde
"hij de vrouw des Huizes en stal hij uit
"een kast het daarin aanwezige geld. Reeds
"den volgenden dag werd hij ontdekt en gear-
"resteerd bij de herberg De Wildeman tusschen
"Goor en Delden, alwaar zijne vrouw Dorothea
"Loisa Magnus met kind vertoefde. Tot 19
"November bleef de moordenaar in hechtenis
"te Goor, op welken datum hij door tusschen-
"komst van den drost van Salland bij de her-
"berg De Wippert op de grens van Overijsel
"en Gelderland overgenomen werd door het
"Zutphensche gericht. Dit liet hem ter con-

"frontatie en voor het afnemen van een nader
"verhoor, onder geleide van een wachtmeester
"en twaalf ruiters brengen naar de plaats van
"het misdrijf. Hier werd de boef herkend en
"beleed hij schuld, waarna zijn vervoer plaats
"had naar de Zutphensche gevangenis. Op 6
"December verklaarde het Hof te Arnhem hem
"vervallen te zijn in de poene van regten en
"sijn leven te hebben verwerckt". Den volgen-
"den dag werd hij geradbraakt en onthoofd op
"het schavot in Bronsbergen onder Warnsveld
"door den Zutphenschen scherprechter Johannes
"van Anholt, die deswege als loon f. 87 ontving.

" HET SPINNEWIEL te Epse

"In 1738 behoorde deze herberg aan Gerrit
"Jansen. Er wordt wel beweerd, dat de kaste-
"lein en diens dienstmaagd in het laatst der
"achttiende eeuw een "kousenkremer" vermoord
"zouden hebben. Dit zal wel eene legende zijn,
"want in de sententien van het Hof te Arnhem
"is daaromtrent niets te vinden. Omstreeks
"1829 is de herberg als zoodanig komen te ver-
"vallen in verband met het aanleggen van den
"straatweg Zutphen - Deventer.

" DE ROSKAM te Kring van Dorth

"Deze lag aan den weg naar Bathmen nabij het
"kasteel Dorth tot welks bezittingen zij be-
"hoorde. Herbergier was in 1746 Jan Gerritsen.
"Van het bestuur der voormalige gemeente Kring
"van Dorth (deze werd in 1831 vereenigd met
"de gemeente Gorssel) was er de zetel geves-
"tigd van 1811 af. Voor het afstaan der voor
"dit doel noodige kamer genoot de waard Willem
"Jan Harmsen eene jaarlijkse vergoeding van

"f. 30,-. Comfortabel zal het er niet uitge-
"zien hebben, want toen op 22 Augustus 1821
"de Gouverneur (Commissaris der Koningin)
"de gemeente officieel kwam bezoeken, bleek
"het vertrek niet eens geschikt voor ontvangst
"van deze autoriteit. De receptie had daarom
"plaats op het huis Dorth, dat daarvoor door
"den eigenaar welwillend beschikbaar werd ge-
"steld. Vier jaar later werd de gemeentesecre-
"tarie overgebracht naar de woning van Hendrik
"Noteboom.

" HET DORSTIGE HART in Kring van Dorth

"Deze herberg heette ook wel DE WIPPERT en
"lag aan den weg Laren - Holten bij de Schip-
"beek. Oorspronkelijk behoorde zij tot de be-
"zittingen van het kasteel Dorth. In 1753
"werd zij in pacht en later in eigendom be-
"woond door Henricus Vincent, wiens zoon haar
"in 1769 overnam.

" HIETKAMP in Kring van Dorth

"Evenals de vorige twee behoorde ook deze her-
"berg oorspronkelijk tot de bezittingen van
"het kasteel Dorth. In hare nabijheid ontstond
"in 1631 tusschen Bernt Suiver alias Gardeniert
"en Jacob Courdtsen ruzie, waarbij het mes ge-
"trokken en de eerste den laatste een doode-
"lijken steek toebracht. Wegens dit misdrijf
"moest de dader een "bloedtsoene" betalen
"van f. 100,- benevens eenzelfde bedrag aan
"Isabella gravin zu Flodroff (als vrouwe van
"Dorth had zij in de heerlijkheid Dorth de
"rechtspraak) en "voor onkosten der begraffe-
"nisse ende den arme 30 gl."

"HET KOERHUIS bij Epse

"lag aan den weg Zutphen-Deventer aan de
"Koerhuisbeek, juist nog op Overijselsch
"gebied. Als herberg het eerst vermeld in
"1633, toen er, bij het halen van materialen
"voor restauratie van den Gorsselschen kerk-
"toren, verteerd werd 2 gl. 5 st. HET KOERHUIS
"bestond echter al veel vroeger. Oorspronke-
"lijk was het een versterkte wachttoren met
"het oog op de verdedigingswerken van Deventer.
"Dreigde er van Geldersche zijde onraad, dan
"heesch de bewoner bij dag een mand en bij
"nacht een lantaarn omhoog ter waarschuwing
"van den poortwachter te Deventer. Tegenwoor-
"dig kennen we wel eenvoudiger en snellere
"middelen.
"In 1521 werd HET KOERHUIS door hertog Karel
"van Gelre ingenomen en de bezetting gedood.
"Zes jaar later hadden er vredesonderhande-
"lingen plaats tussen Gelderland en Overijsel.
"Berend van Hackfort, gevolmachtigde van Gel-
"derland en even overmoedig als zijn meester
"voerde de tegenpartij tegemoet: "Gij Over-
"ijselaars moogt wel weten, dat wij Gelder-
"schen steeds de lans aan de deur en Uwe dui-
"men in onzen mond hebben". Burgemeester
"Swaefken van Deventer antwoordde daarop zeer
"ter snede: "Heer landvoogd! Wanneer Gij waant
"onze duimen in den mond te hebben, is het
"meer dan tijd dat wij ze terugtrekken eer
"wij gebeten worden. Ik zeg U, nimmer zal de
"hertog meester worden van dit goede land en
"thans zullen wij doen waaraan wij nog nooit
"gedacht hebben".
"Diezelfde Van Hackfort getuigt in 1546 "dat
"hy oick in tyde van oorloge op verscheiden
"bykomsten geweest is om met die van Deventer
"te communiceren ende spreecken op het uiter-
"ste van elckens jurisdictie, enen yegelyck

"op synen aerden blyvende, ende dat die van
"Deventer noyt verder en quamen dan an den
"Coerthoern, ende hij deponent met den synen
"van des vorsten weegen an ennde op die voorsz.
"beecke, gent, aen de Rye".
"In datzelfde jaar getuigen Gerrit Hassinck,
"Ewalt van Dyck, Jacob van Hassinck, Reynt
"ter Varent, Wynant Weynck, Wynant Warnsinck
"en Hendrik Kedde o.a. "dat hen kundich is
"ende duckwerts gesien hebben als die Gelder-
"sche ende Stichtsche ofte die van Deventer
"tegen malcanderen dagen solden, dat dan die
"Gelresche plegen te komen bis an den Coer-
"huis, voer die regnyt ofte landtweer an den
"Zutphenschen syden des selven coerhuys ind
"regniten end bleven elck also op oerer aerden
"ende landtschappen wes ter tyt toe, dat sy
"malcanderen gefeillicht hadden om an die eene
"of an die andere syde by den anderen te mogen
"komen".
"Op 21 Juni 1614 werd door Deventer "Hans op
"het Koerhuis" gelast de beek "aldaer met
"visschen te gebruiken en zyne fuiken en visch-
"korven daer in te zetten, gelyk hy voor dee-
"zen plagh te doen; niettegenstaende wat de
"heer van Dorth daer tegens zoude voornemen".
"In November 1797, toen Jan Isaac Buytenweert
"pachter was van deze herberg, werden er ge-
"welddadigheden gepleegd door twee te Deventer
"in garnizoen zijnde militairen.
"Tot het afbreken in 1864 bleef HET KOERHUIS
"dienst doen als herberg.

Over het verband tussen Het Koerhuis en
het wapen van onze gemeente kunt u meer
lezen in Ons Markenboek van januari en
april 1984.

" HET HOENTJE te Harfsen

"Eertijds was dit tevens eene bierbrouwerij
"en nogal bekend met het oog op de ligging
"aan den Hessenweg van Deventer over de Spit-
"holterbrug bij Almen naar Vorden.
"In het kerkelijk trouwboek van Almen komen
"de volgende aanteekeningen voor: " 1687.
"7 Augusti syn getrouwt Garrit Arents, mul-
"ler in Groot Dochteren, en Marrietien Lub-
"bers, dochter van Lubbert op 't Hoentjen in
"Harfsen. 1704 den 15 Marti Mester Berent
"Venekaten, j.m. soon van Berent Venekaten
"van Gildehaus, hovenier op 't huis d'Ese in
"Almen, met Geesken Lubbertsen, j. dogter
"van Lubbert op 't Hoentien in Harfsen".
"In de laatste jaren der achttiende eeuw
"pretendeerde de eigenaar Derk Meylink dat
"HET HOENTJE gewaard was in de Harsensche
"marke. Toen deze dat recht niet wilde erken-
"nen, kwam Meylink op 9 Juni 1802 dusdanig
"in oppositie, dat "tot voorkominge van ver-
"dere disorde en insolente bejeegeninge", de
"markerichter genoodzaakt was de vergadering
"te sluiten. Onze opposant achtte zich der-
"mate verongelijkt, dat hij zich ook wendde
"tot de provisioneele volksvertegenwoordiging
"van het kwartier Zutphen. In zijn adres be-
"klaagt hij zich er ernstig over, dat niet
"alleen hem maar ook nog anderen het stem-
"recht is geweigerd en wel speciaal door
"hardnekkige tegenkanting van den Zutphen-
"schen rentmeester Jan Haesebroek. Diens
"bejegening noemt hij eene "despotieke handel-
"wijze, zo zeer strijdig met de afgekondigde
"rechten van den mensch". Daarom verzoekt hij
"de noodige maatregelen te willen nemen, "dat
"hij en de overige niet erkende geërfden tot
"de stemming toegelaten, de volksstem alzoo
"geëerbiedigd en voormelde rentmeester gecor-
"rigeerd zal worden".

"Het resultaat hiervan is ons niet gebleken.
"Negen jaar later (Dinsdag 12 Februari 1811
"des morgens te negen uur) werd in deze herberg
"de eerste inschrijving voor de conscriptie
"gehouden voor Almen en Harfsen.
"Reeds ver voor de verbouwing in 1924 deed
"HET HOENTJE nog enkel dienst als boerderij.
"Deze was in de gemeente Gorssel de laatste
"van het oude type met een z.g.n. onderschoer.
"Zij brandde af bij de bevrijding op 2 April
"1945, toen in de omgeving zwaar gevochten werd.

" HET WALTHOORN in Harfsen

"Dit erve, sedert menschenheugenis geen her-
"berg meer, ligt ten Noorden van de sluis,
"juist aan de grens tusschen Harfsen en Eefde.
"In 1722 zijn eigenaren Mr. Petrus Maurits
"Schüller en vrouw Margrita Hoefsmits. Op 12
"Februari van dit jaar verbinden zij "het
"lant en huis alwaar 'T GEKROONDE WALTHOORN
"uithangt", wegens eene aan de Diaconie te
"Almen verschuldigde som van f 115 à 5½ per-
"cent 's jaars. Het hypotheek wordt gero-
"yeerd op 7 Januari 1728.
"Op 23 Mei 1755 verkoopt Gerhardus Lankhiet
"aan Jan André van der Muelen, "commis-generaal
"van de convoyen en lycenten (in- en uitvoer-
"rechten) het erve en goed den Byvang en thans
"HET WALTHOORN geheten, belast met eene stedig-
"heid aan de HoogWelGeboren Vrouwe Douairière
"van Ripperda tot de Ehze ad 1 gl. 8 st.,
"dan nog met een uitgang aan den HoogWelGeboren
"Heer van den Ulenpas van derdehalve spint
"rogge en derdehalf spint boekweit jaarlijks".

" ALMENSCHE MOLEN of MEULEMANSHUIS

"Blijkens de muurankers werd deze vroegere

"herberg, waaraan tevens eene bierbrouwerij
"was verbonden, gebouwd in 1665. Op 29 Sep-
"tember 1719 werd er "3 vierdel biers" ver-
"dronken ter gelegenheid van de begrafenis
"van een twaalfjarig kind, dat in den nacht
"van 2 op 3 Januari 1707 voor de deur der
"Almensche kosterie te vondeling was gelegd.
"In 1795 was de herberg eigendom van Abraham
"Jan Markvoort. Zij was tevens schutstal voor
"op de markegronden in beslag genomen vreemd
"vee. Eén keer vergaderden er de gecommitteerden
"en één keer de geërfden der marke van Almen
"en wel respectievelijk op 22 Juni 1734 en
"16 Januari 1827.

" DE JAGER te Almen

"Als zoodanig bekend in 1839; thans hotel Ovink.

" DE LAATSTE STUIVER of DE HULST te Eefde

"Van alle in de gemeente Gorssel aanwezige of
"bestaan hebbende herbergen is deze (ook aan
"haar was eene bierbrouwerij verbonden) met het
"eerder genoemde Dommerholt zeer zeker de oud-
"ste, want zij komt reeds voor in 1494 met
"Gerrit Koninx als eigenaar. In 1533 werd zij
"door hertog Karel van Gelre van "horicheyt
"gevryet". Zij was de vergaderplaats der marke-
"genooten van Angeren. Op 10 Januari 1683 werd
"door hen aan den toenmaligen eigenaar Gosen
"Hendriks "toegestaen op zijn instantelick
"versoeck een schoppe (schuur) bij syn putte
"te mogen setten van 40 voeten lanck en 30
"voeten breet, midts daervoor ter naeste
"byeencompste leverende een goede soy visch".
"De markerichter gaf daarbij "een ancker Fransse
"wyn van 7 gl. 10 st., 2½ kanne Rynsse wyn voor
"2 gl. 10 st., een brood canarisuiker 1 gl. 10 st.

"citroenen 4 st.". In 1748 werden er door den
"markerichter en zeven geërfden 31 bouteillen
"wijn van 8 stuiver verbruikt.
"In April 1728 was "Syn Hoogheid den here
"Prince van Orange en Nassau stadhouder dezer
"provincie, by den Laetsten Stuiver op het
"Wolsakker velt" om er het regiment van Graaf
"van der Lippe "in de wapens te sien". De prins
"liet toen verzoeken "gene d'alderminste cere-
"monien te willen maken".
"In den laten avond van Zaterdag 23 Juni 1787
"had er eene ernstige vechtpartij plaats tus-
"schen Prinsgezinde militairen en Patriotsche
"burgers. Dezen werden door genen gedwongen
"hunne zwarte cocarden af te leggen, terwijl
"den patriotschen kastelein Harmen Grauwert Jr.
"door een soldaat zware wonden werden toege-
"bracht.
"In November 1813 zijn er Russische en Pruisi-
"sche militairen van de geallieerde troepen
"ingekwartierd geweest. Ten behoeve hiervan
"werd van voornoemden kastelein Grauwert op-
"geëischt 7½ H.L. haver, 500 pond hooi, eenige
"kleedingstukken, 112 pond brood, 64 pond
"vleesch en 1 anker jenever. [...]

Over het feest dat de gemeente de Gorsselse schutters aanbood op 8 september 1834, toen zij uit Belgie terugkeerden, schreef W. van de Kamp in Ons Markenboek 5de jaargang, no. 1.

"Van 1830 tot 1862 werden in DE LAATSTE STUI-
"VER de Gorsselsche gemeenteraadsvergaderingen
"gehouden. Tot laatstgemeld jaar had Gorssel
"n.l. geen afzonderlijk raadhuis. De gemeente-
"secretarie was tot 1850 gevestigd ten huize
"van de burgemeesters J.J.- en J.A. de Vuller
"op De Wolzak, thans de boerderij van den heer
"G. Pardijs. Toen laatstgenoemde burgemeester
"in 1860 aftrad, kreeg onze herberg ook de

"secretarie tijdelijk binnen hare muren en wel
"tot het gemeentehuis gereed was.
"Op 10 April 1885 stond in verschillende bladen
"vermeld, o.a. in "De Amsterdammer", "Handels-
"blad", "Nieuws van den Dag", "Leidsche Dagblad"
"en "Haagsche Dagblad", ja zelfs in Fransche
"bladen, dat DE LAATSTE STUIVER afgebrand was.
"De toenmalige eigenaar Jan Wunderink ontving
"talrijke brieven, briefkaarten en visitekaar-
"tjes uit alle deelen des lands, zelfs uit het
"buitenland, als blijk van deelneming. De brand
"eener groote boerderij aan de overzijde van
"den IJsel was de oorzaak van het onheilspel-
"lende bericht.
"Deze aloude herberg heeft dus het zeldzame
"voorrecht gehad vóór haar dood te weten hoe
"men over haar heengaan zou schrijven, indien
"zij werkelijk ware gevallen.
"Tengevolge van het opblazen der nabijgelegen
"brug over het Twentekanaal op Woensdagnamid-
"dag 4 April 1945 door Duitsche troepen, be-
"kwam DE LAATSTE STUIVER, evenals de meeste
"huizen in die omgeving, belangrijke schade.
"Bij deze gelegenheid gingen helaas de fraai
"gegraveerde serreruiten op één na alle verloren.
"Voor zoover zij konden worden opgediept, vol-
"gen hier de namen der opvolgende eigenaren.

" 1. Gerrit Koninx
" 2. Jan Arentsen
" 3. Pauwel Selst
" 4. Peter Selst (zoon van No. 3)
" 5. Hendrick Harmansen
" 6. Gosen Hendricks (zoon van No. 5)
" 7. Albert Alberts Ploegman
" 8. Peter Ploegman (zoon van No. 7)
" 9. Harmen Grauwert
"10. Jan Wunderink
"11. Gerrit Wunderink (zoon van No. 10)
"12. Jan Wunderink (zoon van No. 11)
"13. Hubertus Adrianus Gerretsen
"14. Minne Anema

" 15. Jan Nijdam
" 16. Dirk Huibert Branderhorst
" 17. Steven Hendrik Becude

"De vader van No. 7 werd ook wel genoemd Aelbert
"Sweertsen of Ploeghman, althans op 8 Juni 1724
"als hij en zijne vrouw Gerritjen Aelberts, ook
"wel geheeten Gerritjen Aelberts Lentink (oud-
"tijds nam men het niet zoo nauw met de namen)
"hun besloten testament gaan maken. Uit wraak-
"neming sluiten zij in dit stuk van hunne nala-
"tenschap uit hun zoon Aalbert (deze droeg den-
"zelfden voornaam als de vader) gehuwd met Maria
"Aelbers. Wat hiervan wel de oorzaak was? Laatst-
"genoemde (de schoondochter dus) had den testa-
"teur "ter praesentie van Waender Meyerink ofte
"Looman en Jan Jansen van 't Hekke in de herberg
"alwaar DEN LAATSTEN STUIVER uythangt", op 13
"Juli 1723 uitgescholden voor schelm, Judas en
"treter, hem "twee glasen an stucken voor sijn
"voeten gesmeten" en hem bovendien "de stok uyt
"de hant gegrepen en hem verscheydene malen
"over den arm en hant geslagen". In plaats van
"dit alles te beletten, had haar man, toen de
"aangevallene haar den stok trachtte te ontnemen,
"haar "aengecourageert ende aengemoedigt" en
"zijn vader toegeroepen: "raekt mijn vrouw niet
"aen, want dat sal geen goet doen". De schoon-
"dochter sloeg er nu zoo lang op los totdat
"haar man zei: "hout nu op, het is genoeg".
"Op 14 Februari 1724 wordt dit alles door voor-
"noemde twee getuigen bevestigd voor het schol-
"tengericht, alwaar de mishandelde, onder het
"aanroepen van God als medegetuige, verklaart,
"dat hij bij "de waarheid gedenkt te leven en
"te sterven". Desondanks blijft hij zoo verge-
"vensgezind, dat hij "door goede mannen" (be-
"middelaars) zoon en schoondochter op 21 Juli
"1723 in de Zutphensche herberg "De koning van
"Denemarken" (deze lag op de Nieuwstad) laat
"uitnoodigen "ten fine van inschickinge". Ver-

"geefsche moeite. De genoodigden laten verstek
"gaan, waarna juist negen maanden later eene
"tweede poging tot verzoening wordt aangewend
"en wel door den Warnsveldschen predikant
"Anthonius Christiaens ten diens huize. Wederom
"hetzelfde resultaat. Testateur en testatrice
"beschouwen hun Aelbert nu "als een ondankbaere
"en ongehoorsaeme syner ouderen" en als iemand
"die niet verdient hun zoon genoemd te worden.
"Hetgeen zij hem inpeperen door hem uit te
"sluiten in hunne uiterste wilsbeschikking.
"Als vijf jaar later het ouderpaar ter ziele
"is en bij de opening van het testament de
"onterving blijkt, gaan de overige kinderen
"gehoor geven aan de stem hunner harten door
"hun broer toch te beschouwen als volkomen
"deelgerechtigde in de nalatenschap.
"Mede in gezelschap van hem en diens vrouw
"gaan zij naar het scholtengericht en verzoe-
"ken aldaar "dat de testamentaire dispositie
"ten protocolle mag worden geroyeert en door-
"geslagen en wel zodanig alsof nooit ware
"gepasseert".
"Flinke inktstrepen en eene kantmelding toonen
"aan, dat het verzoek is ingewilligd.
"Blijkbaar is de onderlinge verdeeling der
"goederen in pays en vree geschied, want den
"aanvankelijk uitgeslotene wordt toegescheiden
"DE LAATSTE STUIVER. Hiervan blijft hij eige-
"naar tot zijn dood, waarna hij opgevolgd
"wordt door zijn zoon Peter.

" DE DUIZEND VREEZEN te Eefde

"Langs de Duizend Vreezen ging eertijds de
"postverbinding (voetbode) Zutphen - Deventer.
[...]

"Met de bode op stap", ging H.J. Jansen
in Ons Markenboek, 4de jaargang, no. 2.

Leden: J.P. Dijksman, Blauwedijk 10, Almen
J.H. Goorman, Joppelaan 81, Joppe
A. Hoekstra, Pikeursbaan 5, Gorssel
W. v.d. Kamp, Lochemseweg 38, Epse
Mw. J.W. Lubberding-Braakman, Broekstraat 2, Harfsen
J. Nijenhuis, Zutphenseweg 164, Eefde
J. Pasman, Heideweg 14, Harfsen
A.M. de Ruiter, Joppelaan 14, Gorssel
J. Eefting, archivaris gemeentehuis Gorssel

Redactiecommissie:
Voorzitter: A. Hoekstra, Pikeursbaan 5, Gorssel
Leden : N. Kuik, het Wilgert 8, Epse
H. Meedendorp, Elfuursweg 22, Gorssel

De vereniging kent leden en begunstigers.
De statuten en het register van leden en begunstigers liggen ter inzage bij de secretaris.
Het lidmaatschap bedraagt f. 25,- per jaar per gezin. Aanmelding voor het lidmaatschap kan geschieden bij de secretaris. Een lid kan zijn lidmaatschap eventueel opzeggen aan het einde van het verenigingsjaar met een opzegtermijn van 4 weken. Het verenigingsjaar loopt van 1 januari - 31 december.
Betaling van lidmaatschapsgeld of giften van begunstigers kan geschieden op de rekening van de vereniging nr. 3014.05.611 bij de Rabobank Almen, of op de postrekening van deze bank nr. 874220.
Ons Markenboek wordt kosteloos aan leden en begunstigers toegezonden. Losse nummers zijn verkrijgbaar bij de secretaris à f. 10,- per nummer.
Publicatie of overname van artikelen, geheel of gedeeltelijk, is alleen toegestaan met schriftelijke toestemming van de voorzitter van de redactiecommissie.
Gelieve bijdragen aan Ons Markenboek te zenden aan een der leden van de redactiecommissie.
Getracht zal worden Ons Markenboek 4 x per jaar te doen verschijnen.